

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ»

Студента 3 курсу, 11с групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Науковий керівник
канд. екон. наук

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

(підпис гаранта)

Черниша
Олександра
Віталійовича

Ільїна
Анастасія
Олександрівна

Головня Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«11» грудня 2021 р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу (проект)

студентові

Чернишу Олександрю Віталійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): **«РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ»**

Затверджена наказом ректора від «10» грудня 2021 р. № 4082

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту): 24.01.2022

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): вивчення порядку реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні та встановлення шляхів її вдосконалення

Об'єкт дослідження: процес реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні

Предмет дослідження: теоретико-методичні та прикладні основи реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проєкту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття, зміст та порядок надання статусу учасника бойових дій

1.2. Аналіз ефективності державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні

РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

2.1. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій та перспективи його запровадження в Україні

2.2. Впровадження системи інформаційних сервісів «е-Ветеран» як крок до подолання проблем реалізації соціального захисту учасників бойових дій

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи (проєкту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проєкту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 10.12.2021	10.12.2021
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 20.12.2021	20.12.2021
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2022	10.01.2022
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2022	20.01.2022
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі	До 21.01.2022	21.01.2022
6	Підготовка письмового відгуку на випускні кваліфікаційну роботу	До 22.01.2022	22.01.2022
7	Зовнішнє рецензування ВКР	До 22.01.2022	22.01.2022
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	21-23.01.2022	21-23.01.2022

10	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 25.01.2022	До 25.01.2022
11	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання « 11 » грудня 2021 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Ільїна А.О.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студент Черниш О.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему. Студентом розглянуто поняття, зміст та порядок надання статусу учасника бойових дій. Величезною перевагою у роботі є проведення студентом ґрунтовного аналізу законів та підзаконних нормативно-правових актів в Україні, що регулюють процес надання послуг учасникам бойових дій. Це дозволило визначити проблеми дієвості нормативно-правових актів в Україні та перейти до аналізу ефективності державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні, в контексті якого студентом проаналізовано використання коштів на заходи із соціальної та професійної адаптації, а також психологічної реабілітації учасників бойових дій в Україні. Крім того, студентом проаналізовано видатки на ветеранські програми, закладені до Державного бюджету з 2020 по 2022 роки. Використовуючи статистичні дані сайтів Міністерства соціальної політики України та Міністерства у справах ветеранів України, а також останніх публікацій, студент чітко висловлював авторську позицію, спираючись на закони та підзаконні нормативно-правові акти, що говорить про вміння працювати з великим обсягом інформації та лаконічно виокремлювати найосновнішу її складову.

На основі проведеного аналізу студент виокремив основні проблеми надання послуг учасникам бойових дій в Україні, що надало поштовх до опрацювання зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій і, отже, виділення найкращого досвіду для України із пропозиціями щодо його застосування в Україні. Більш того, студент охарактеризував процес впровадження Системи інформаційних сервісів «е-Ветеран» в Україні як крок до подолання проблем реалізації соціального захисту учасників бойових дій, Висновки в кінці параграфів кожного розділу подано студентом чітко та лаконічно.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи підпорядкований поставленій у роботі меті. Робота має досить логічну структуру та відповідає вимогам

оформлення. Проте у роботі наявні й окремі недоліки. Зокрема, у додатках А і Б наведені не зовсім актуальні дані (до 2018 року), а це питання стосується основної частини дослідження в контексті аналізу використання виділених коштів на надання соціальних послуг учасникам бойових дій. Відповідно, це в деякій мірі може викликати сумніви з приводу об'єктивності проведеного студентом аналізу в даній частині роботи, оскільки більш сучасні дані з цього приводу студентом не зазначено. Також, у параграфі 2.1 варто було б провести порівняльний аналіз формування та реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні та зарубіжних країнах, пропонованих студентом для порівняння, у вигляді порівняльної таблиці, а не просто надати описову інформацію. Це надало б можливості зробити більш об'єктивну оцінку щодо перспектив застосування досвіду тієї чи іншої країни в Україні.

В цілому робота відповідає встановленим вимогам, написана на науковому рівні, є авторським самостійним дослідженням, повністю розкриває обрану студентом тему та допускається до захисту.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Головня Юлія Ігорівна
(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента Черниша О.В.
(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми): Головня Юлія Ігорівна
(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна
(підпис, прізвище, ініціали)

«25» січня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ	5
1.1 Поняття, зміст та порядок надання статусу учасника бойових дій.....	5
1.2. Аналіз ефективності державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні.....	10
РОЗДІЛ 2 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ	19
2.1. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій та перспективи його запровадження в Україні	19
2.2. Впровадження системи інформаційних сервісів «е-Ветеран» як крок до подолання проблем реалізації соціального захисту учасників бойових дій	23
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що сфера соціального і правового захисту учасників бойових дій та членів їхніх сімей регулюється великою кількістю нормативно-правових актів. Проте не зважаючи на це, система соціального захисту учасників бойових дій на сьогодні залишається недостатньо врегульованою. Нормами встановлені базові права, пільги та гарантії для учасників бойових дій, але недосконалі або відсутні відповідні механізми та порядки реалізації цих прав, що ускладнює їх використання. Адже учасники бойових дій є особливою категорією українців, які, безумовно, є патріотами і героями, а також особами, на життя яких суттєво вплинули бойові дії.

За останні кілька років дослідження за даним напрямком проводилося такими науковцями, як О.В. Богомолець, Л.А. Воропай, Є.П. Гордієнко, О.О. Кондратенко, В.М. Кривошей, В.А. Кучер, В.А. Скуратівський та багатьма іншими. Однак проблематика реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій охоплює занадто багато напрямків, які залишаються не вирішеними. У зв'язку з цим актуальним залишається дослідження реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій, визначення існуючих недоліків та можливих варіантів їх усунення.

Мета дослідження полягає у вивченні порядку реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні та встановленні шляхів її вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1. Встановити, що включає в себе поняття і зміст статусу учасника бойових дій та порядок отримання даного статусу.
2. Визначити, яким шляхом реалізується державна політика соціального захисту учасників бойових дій.

3. Дослідити проблеми, з якими зустрічаються учасники бойових дій при реалізації пільг гарантованих державою.

4. Встановити шляхи вирішення проблем реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій.

Об'єкт дослідження – процес реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій.

Методологія дослідження. Для розв'язання поставлених задач було використано такі методи наукового дослідження, як: метод аналізу і синтезу, системно-аналітичний метод, метод соціального аналізу, класифікаційний, логічний, історичний, статистичний, порівняльно-правовий методи.

Інформаційну базу роботи складають законодавчі та нормативно-правові акти України, дані Міністерства соціальної політики України та Міністерства у справах ветеранів України, дисертації на наукові статті на відповідну тематику, статистичні дані опитувань, проведених Громадськими організаціями, та аналітичні звіти.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть використовуватися органами публічної влади, зокрема Міністерством соціальної політики України, Міністерством у справах ветеранів України та профільними структурними підрозділами місцевих адміністрацій, під час формування та реалізації державної політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (52 найменування), шести додатків. Основний зміст роботи викладено на 21 сторінці комп'ютерного тексту. Робота містить один рисунок, одну таблицю.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття, зміст та порядок надання статусу учасника бойових дій

Державна політика соціального захисту учасників бойових дій спрямована на конкретних суб'єктів, а саме учасників бойових дій, тому дуже важливо, щоб було чітке визначення порядку надання статусу учасника бойових дій та кола осіб, на яких даний статус поширюється. Згідно ч. 2 ст. 89 Конституції України та ст. 85 Регламенту Верховної Ради України на виконання Постанови Верховної Ради України від 2 жовтня 2019 року № 137-ІХ утворено Тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань правового статусу ветеранів війни. Цю комісію створено з метою вдосконалення українського законодавства стосовно правового статусу ветеранів війни, у тому числі їх соціального захисту. Це, зокрема, посилення турботи про захисників України, створення належних умов життєзабезпечення ветеранів війни, насамперед, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю, одержаної внаслідок війни, а також жертв нацистських переслідувань, сімей загиблих (померлих) воїнів і дітей війни [15, 44].

Дані Попереднього звіту Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань правового статусу ветеранів війни показують, що в Україні станом на 1 січня 2020 року за шість місяців діяльності нараховується 1022903 ветерани війни згідно Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», з яких 459655 є учасниками бойових дій [40].

Згідно з даними Міністерства у справах ветеранів України станом на 01.02.2021 року до Єдиного реєстру учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської

Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, було внесено інформацію про 405711 учасників бойових дій (серед яких 19402 жінок), в тому числі 2020 року – про 27293 учасників, 2021 року – про 303 учасника.

Порівнявши дані, можна побачити значну різницю між кількістю осіб, внесених до реєстру, та загальною кількістю учасників бойових дій, що свідчить про бюрократизм та недосконалість роботи системи.

Завдяки змінам та доповненням згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо соціального захисту постраждалих учасників Революції Гідності та деяких інших осіб» до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» коло осіб, які є учасниками бойових дій, визначено більш актуально [25, 43].

Так, згідно ст. 5 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» до учасників бойових дій належать особи, які брали участь у виконанні бойових завдань стосовно захисту України у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань усіх видів і родів військ Збройних Сил України, у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час. Згідно ст. 6 Закону визначається деталізований перелік осіб, які належать до учасників бойових дій [43].

Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 413 «Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення» затверджено механізм надання статусу учасника бойових дій [31]. Постановою чітко вказано, що статус учасника бойових дій надається: військовослужбовцям, військовозобов'язаним, особам рядового та начальницького складу, резервістам; особам, що були у складі добровольчого формування, яке увійшло до складу Збройних Сил України (ЗСУ), Національної гвардії України (Нацгвардія); особам, які служили або працювали в ЗСУ, Нацгвардії, Службі безпеки України (СБУ), Службі зовнішньої

розвідки України (СЗРУ), Державній прикордонній службі України (Держприкордонслужба), Державній спеціальній службі транспорту ((Держспецтрансслужба), Військовій прокуратурі України, Міністерстві внутрішніх справ України (МВС), Державній митній службі України (Держмитслужба), Управлінні державної охорони України (УДО), Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України (Держспецзв'язку), Державній службі України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), Державній кримінально-виконавчій службі, Добровольчих та інших військових формуваннях, які увійшли до складу ЗСУ/МВС/Нацгвардії [31].

Із зазначеного вище переліку статус учасника бойових дій надається у разі, якщо відповідні особи брали безпосередню участь в антитерористичній операції (АТО)/операції об'єднаних сил (ООС), забезпеченні її проведення, захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій і Луганській областях [19, 31].

Так, особам, які брали участь в АТО, після завершення ними виконання необхідних завдань потрібно, щоб командирами військових частин чи іншими керівниками підприємств, установ та організацій у місячний термін було подано на розгляд відповідної відомчої комісії перелік документів, який є підставою для надання особам статусу учасника бойових дій, а саме:

- оригінал довідки про участь в АТО затвердженого зразка;
- витяг із наказу по стройовій частині про прибуття/вибуття до/з зони проведення АТО;
- витяги з наказів керівника (першого заступника чи заступника керівника) Антитерористичного центру при СБУ про залучення до проведення АТО;
- витяги з бойових наказів, розпоряджень, донесень (журналів, оперативних завдань), що підтверджують факт безпосереднього зіткнення й вогневого контакту з противником, проведення розвідувальних заходів (для

осіб, що залучалися до проведення АТО на строк менше за 30 календарних днів);

- матеріали спеціальних (службових) розслідувань за фактами одержання поранень, контузій, каліцтв під час участі в АТО (для відповідних осіб);

- копія першої сторінки паспорта громадянина України;
- згода на збір і обробку персональних даних;
- заява на ім'я голови комісії (за індивідуальним поданням) [19].

Для осіб, які брали участь в АТО у складі добровольчих формувань, подаються вищезазначені документи чи нотаріально завірнені свідчення не менше, ніж двох свідків із числа учасників АТО, які разом із такою особою брали участь в АТО, та одержали статус учасника бойових дій.

До переліку документів, які є обов'язковими для підтвердження участі в ООС, відноситься:

- оригінал довідка про участь в ООС затвердженого зразка;
- витяг з наказів Генерального штабу ЗСУ про залучення до ООС;
- витяг із наказу по стройовій частині про прибуття/вибуття до/з районів здійснення ООС;
- витяги з бойових наказів, розпоряджень, донесень;
- матеріали спеціальних (службових) розслідувань за аналогією до учасників АТО.

У разі розташування місця постійної дислокації військової частини (органу, підрозділу) або підприємства/установи/організації безпосередньо в районі проведення АТО, документи подаються на розгляд комісії не раніше ніж через 30 календарних днів після зарахування осіб до списків військової частини (органу, підрозділу) або підприємства/установи/організації чи призначення їх на відповідні посади [19, 31]

Згідно проаналізованих даних розглянемо алгоритм отримання статусу учасника бойових дій (рис. 1.1).

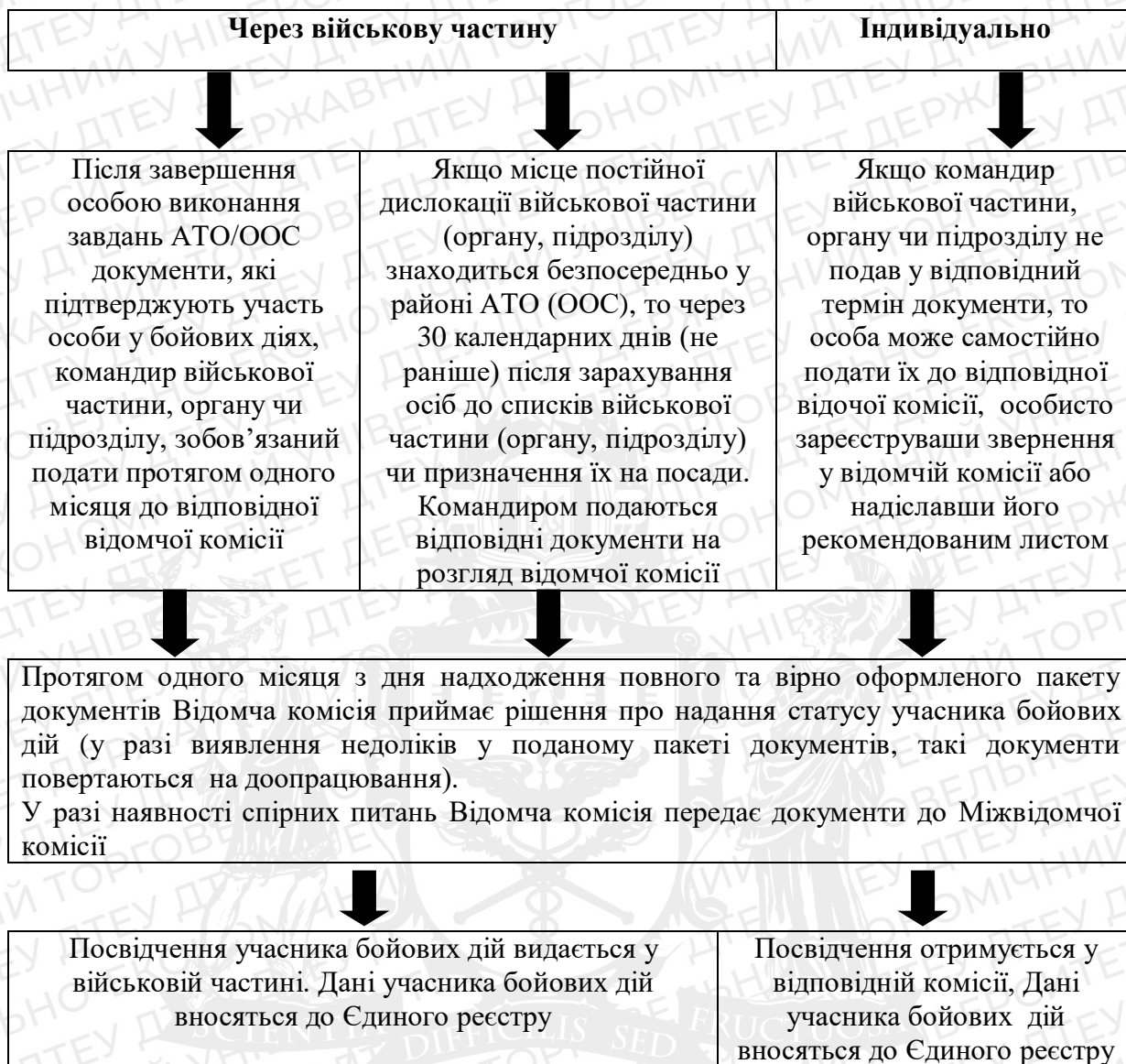

Рис. 1.1. Алгоритм отримання статусу Учасника бойових дій [19]

Дослідивши дані щодо поняття, змісту та порядку надання статусу учасника бойових дій вснановлено, що основними нормативно-правовими актами, що регулюють дане питання, є Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 413 «Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення» [31]. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо соціального захисту постраждалих учасників Революції Гідності та деяких

інших осіб» було урегульовано питання актуальності переліку осіб, які мають право на отримання статусу учасника бойових дій.

Для запобігання зловживання отримання статусу учасника бойових дій був встановлений мінімальний термін перебування безпосередньо в районах АТО у період її проведення не менше за 30 календарних днів.

1.2. Аналіз ефективності державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні

Станом на сьогоднішній день Міністерство соціальної політики України та Міністерство у справах ветеранів України є органами, що реалізують державну політику у сфері соціального захисту [22, 23].

У 2014-2019 роках Державна служба України у справах ветеранів реалізувала державну політику у сфері соціального захисту, зокрема стосовно забезпечення їхньої адаптації та психологічної реабілітації (в тому числі санаторно-курортним лікуванням, технічними й іншими засобами реабілітації), забезпечення ветеранів війни житлом із наданням освітніх послуг, соціальна та професійна адаптації військовослужбовців, які звільняються з військової служби, інших учасників АТО та осіб, звільнених з військової служби, забезпечення організації їх поховання [24, 36, 39, 49].

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачає пільги в частині забезпечення ветеранів власним житлом, до яких належать: першочергове забезпечення житлом учасників бойових дій та учасників війни, які потребують поліпшення житлових умов; одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків [43].

Статистика кількості осіб, які перебувають на черзі на отримання житла, вказує на суттєві проблеми із реалізацією даних пільг. Протягом 2016-2017 років 1195 сім'ями було отримано грошову компенсацію та придбано житло. Відповідно до бюджетного запиту Міністерством соціальної політики

України (Мінсоцполітики) на 2018-2020 роки за ці кошти планується виплатити 452 компенсації за житло [49].

Варто наголосити, що забезпечення житлом відбувається не тільки за бюджетні кошти, головним розпорядником яких є Мінсоцполітики, а й за кошти силових відомств. Проектом бюджету передбачено кошти на придбання житла у структурі Міністерства оборони України, Служби зовнішньої розвідки України, Держприкордонслужби, Нацгвардії, СБУ. Розпорошення бюджетних видатків за різними відомствами спричиняє додаткові труднощі [11, 22, 29].

Починаючи з 2014 року, витрати на соціальну та професійну адаптацію затверджуються щорічно Законом України про Державний бюджет на відповідний рік. До адаптації входить забезпечення психологічною реабілітацією і санаторно-курортним лікуванням [1, 4, 49].

Аналіз використання коштів на заходи з соціальної та професійної адаптації на період з 2016 року по 2018 рік проілюстровано в Додатку А (А.1).

Дані аналізу показують, що у 2016 році не було використано всі кошти на професійну та соціальну адаптацію через слабку інформаційно-роз'яснювальну роботу на регіональному і місцевому рівні, а також через те, що фахівці органів соціального захисту населення державних адміністрацій не були готві до такої роботи, несвоєчасно проведено конкурсні торги на закупівлю освітніх послуг окремими органами соціального захисту населення, відсутня або недостатня кількість конкурсних пропозицій. Що стосується 2017 року, то ситуація особливо не покращилася.

Праналізувавши дані використання коштів на заходи із психологічної реабілітації учасників АТО у період з 2016 року по 2018 рік, зазначені в Додатку А (А.2), бачимо, що в 2016 році до бюджету було повернуто 4,1 млн грн видатків на соціальну та професійну реабілітацію. Не виконано план по укладенню договорів з підприємствами, установами, організаціями про

надання послуг з соціальної та професійної адаптації на половину. Адже укладено лише 468 із запланованих 900 договорів [1; 16; 49, с. 15, 22].

Розглянувши дані, зазначені в Додатку А (А.3), спостерігаємо, що кількість звернень щодо отримання психологічної реабілітації знизилася. Дане зменшення передбачене тим, що з 2017 року для отримання психологічної реабілітації учасник бойових дій повинен самостійно звернутися за отриманням даної послуги, тоді як інформаційно-роз'яснювальних робіт щодо того, ким та як дані послуги надаються, не проводилось. Закономірно, що попит на послугу знизився [3, 16, 23, 49].

Першочергове протезування визначено, як одна з соціальних гарантій для учасників бойових дій. У випадку відсутності технології виготовлення необхідних протезів чи ортезів в Україні держава оплачує таке протезування за кордоном, включно з витратами на проїзд, проживання, харчування та супровід.

Починаючи з 1 жовтня 2014 року, передбачена оплата витрат на заміну куксоприймача та оплату післягарантійного ремонту протезного виробу; безоплатне забезпечення лікувально-тренувальним протезом у разі необхідності, виготовленим українським виробником, на строк необхідний для формування кукси. Кошти на протезування вносяться до бюджетної програми [10]. Аналіз використання коштів на заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів, в тому числі на протезування за кордоном учасників АТО згідно даних Додатку А (А.4) показує, що 2017 року програму було виконано на 99,9 % до річного плану, з нього протезування за кордоном становили за загальним фондом 18,9 млн грн або 97,7 % до планових призначень [49].

Що стосується санаторно-курортного лікування, то офіційні звіти про використання бюджетних коштів та інша інформація, яка була розміщена на офіційних джерелах, не дозволяє виявити, чи в повній мірі були забезпечені потреби ветеранів щодо санаторно-курортного лікування [20, 23]. Звіти за результатами виконання бюджетної програми містять інформацію про

кількість ветеранів війни України проти російської агресії, аналіз яких вказано в Додатоку Б.

Так, у 2016 році фактичні видатки на санаторно-курортне лікування осіб, які постраждали під час проведення АТО та яким встановлено статус учасника бойових дій чи інваліда війни, що фінансується за бюджетною програмою, склали 21,1 млн грн або 95,5 % до планових призначень. Виділені кошти забезпечили санаторно-курортними путівками 4181 осіб. За даними Мінсоцполітики, невикористання 1 млн грн пов'язано із неефективною роботою органів соціального захисту населення. При цьому на кінець 2016 року 15588 осіб перебували у черзі за путівками до закладів санаторно-курортного лікування.

У 2017 році виконання напрямку санаторно-курортного лікування бюджетної програми становило 98,2 % до планових показників. За рахунок цих коштів 7893 особи було забезпечено санаторно-курортним лікуванням, що становить 48 % від загальної кількості ветеранів, які перебували на черзі за путівками до санаторіїв [8; 22; 49, с. 19].

У зв'язку з цим, у 2020 році на забезпечення санаторно-курортного лікування ветеранів війни у бюджет було закладено 209 млн грн, а у 2021 році ця сума зросла в двічі і склала 445 млн грн. В той же час на 2022 рік заплановано витратити 441 млн грн на санаторно-курортне лікування ветеранів війни [9, 22, 52].

Аналіз використання коштів на бюджетні програми соціального захисту ветеранів – учасників бойових дій за 2018-2020 роки зазначений в Додатку В.

Так, проаналізуємо видатки на ветеранські програми, закладені до Державного бюджету України з 2020 по 2022 роки (табл. 1.1).

Згідно проаналізованих даних бачимо, що програми по медичному забезпеченню та реабілітації і протезуванню учасників бойових дій за період з 2018 по 2019 років були виконані повною мірою, адже використано 100% коштів закладених бюджету.

**Видатки на ветеранські програми, закладені до Державного бюджету з
2020 по 2022 роки, млн грн**

№ з/п	Фінансування бюджетних програм	2020	2021	2022 (план)
1	Проекти ветеранських громадських організацій	8,5	8,5	8.5
2	Компенсація за житло особам з інвалідністю I-II групи та сім'ям загиблих	305	305	1733
3	Компенсація за житло учасникам АТО/ООС, які є особами з інвалідністю III групи або внутрішньо переміщені особи	248	248	3 263
4	Компенсація за житло учасникам бойових дій на території інших держав	50	50	500
5	Виплати до 5 травня	1382	1382	1382
6	Одноразова грошова допомога учасникам Революції Гідності	5	5	3.5
7	Санаторно-курортне лікування ветеранів війни	209	445	441
8	Виплата матеріальної допомоги звільненим військовим	82	82	82
9	Заходи Психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації, забезпечення санаторно-курортним лікуванням	246	256	277

Складено автором за даними [8, с. 122-125; 9; 22; 52]

У 2020 році на реалізацію напрямів бюджетної програми закладено видатків на суму 62769,5 млн грн, що на 4613,6 млн грн більше ніж за попередній рік.

Видатки на виконання виплати щорічної разової грошової допомоги до 5 травня зростали до 2020 року, а за останні два роки сума, закладена в бюджет, залишається не змінною. За результатами 2018-2019 років бюджетну програму виконано на 99,9 %. Загальна кількість осіб, які отримали допомогу у 2018 році, становила 455,8 тис. осіб, у 2019 році – 469,8 тис. осіб, що засвідчує збільшення кількості учасників бойових дій, які отримують ці виплати.

У 2020 році на фінансування щорічної разової грошової допомоги до 5 травня закладено 1382 млн грн, у 2021 сума не змінилася, а на 2022 рік в бюджет теж заклали 1382 млн грн, хоча це не задовольняє повністю потреб ветеранів.

Для здійснення психологічної реабілітації у 2018 році було виділено 22 млн грн, у 2019 році – 21,4 млн грн, у 2020 році – 75,7 млн грн. У програмах взяли участь 2704 особи у 2018 році, 2278 осіб – у 2019 році, 6541 особа – у 2020 році. Потреба у психологічній реабілітації учасників бойових дій постійно збільшується. Витрати на одного учасника бойових дій в середньому склали 7481,2 грн у 2018 році, 9310,5 грн – у 2019 році. У 2020 році витрати зросли до 11529 грн на особу, що на 54,1 % більше ніж у 2018 році [8, с. 125]. Психологічну допомогу учасникам бойових дій надають центри соціально-психологічної реабілітації, фінансування яких є одним із напрямів відповідної бюджетної програми [2, 16].

У 2021 році в бюджет було закладено на 10 млн грн більше ніж у 2020 році, а на бюджетну програму 2022 року закладено 277 млн грн, що на 21 млн грн більше ніж в 2021 році [52].

За даними дослідження потреб ветеранів України, що проводила Громадська організація «Юридична Сотня» (Додаток Г), можна побачити особливості користування пільгами у розрізі міст, де проводилося опитування. Так, серед пільг, якими дійсно користуються учасники бойових дій, можна виокремити найбільш популярні, а саме: виплати до 5 травня, безкоштовний проїзд у міському громадському транспорті, пільги на житлово-комунальні послуги, пільговий проїзд у міжміському транспорті, щорічне медичне обстеження та диспансеризація, додаткова оплачувана відпустка 14 днів, щорічна відпустка в зручний час, отримання земельної ділянки. Що стосується інших пільг, то ветерани або не знають про них, або не бажають ними користуватися. Погана обізнаність учасників бойових дій про порядок надання пільг та про те, до яких структур звертатися за отриманням пільги, спричиняє повернення виділених на пільги коштів назад до бюджету через не використання їх за цільвим призначення, а отже держава не створює умови для повноцінного забезпечення реалізації учасниками бойових дій гарантованим їм пільг [12, с. 23; 14].

Суспільні взаємовідносини у сфері соціального і правового захисту учасників бойових та членів їхніх сімей регулюють понад сто нормативно-правових актів [6, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 42], але система їх соціального захисту на сьогодні залишається недостатньо врегульованою.

Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» визначені базові права, пільги та гарантії для учасників бойових дій, але їх використання ускладнюється відсутністю відповідних механізмів та порядків реалізації цих прав [43].

Не дивлячись на Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», актуальним залишається питання обізнаності учасників бойових дій в пільгах, які гарантовані державою. Учасники бойових дій найкраще знають про пільги на житлово-комунальні послуги, безкоштовний або пільговий проїзд та щорічне медичне обстеження [51]. Понад половини опитаних користуються пільгами на житлово-комунальні послуги, безкоштовний та пільговий проїзд і виплатами до 5 травня, але значна частина пільг залишається поза увагою учасників бойових дій, про що свідчать дані з Аналітичного звіту «Дослідження потреб ветеранів України» за 2019 рік, які зазначені в Додатку Д.

Варто зауважити, що гарантовані державою пільги, переваги і соціальні гарантії не забезпечують гідного рівня життя учасників бойових дій та здебільшого мають компенсаторне, а не мотивуюче спрямування.

До основних проблем надання послуг учасникам бойових дій в Україні можна віднести наступні [17; 18; 21; 36; 45; 46; 47, с. 107]:

1. Відсутність порядку позачергового обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергової госпіталізації в медичній сфері. Так, обмежений перелік ліків, які надаються за державний кошт, приватні аптеки не мають бажання укласти договори про надання лікарських засобів безкоштовно. Медична реформа спричинила те, що фінансовані державним бюджетом пакети медичних послуг не покривають реальних витрат на медичну допомогу учасників бойових дій.

2. Не вирішення довгострокових проблем в належний спосіб у сфері забезпечення житлом. Серед основних можна виділити наступні: застарілість законів, підзаконних нормативно-правових актів та системи надання послуг, недостатня регламентація окремих порядків, відсутність належного фінансування, бюрократизованість системи, високий рівень корупції.

За даними звіту ГО «Юридична Сотня» [7] основними проблемами в сфері реалізації права на забезпечення земельною ділянкою є:

- 1) недостатня поінформованість про вільні земельні ділянки, а також труднощі в їхньому пошуку (26 % респондентів);
- 2) відсутність земельної ділянки в межах бажаної адміністративної одиниці;
- 3) відмови компетентних органів виділяти землю через відсутність вільних ділянок та труднощі, пов'язані із забюрократизованістю і затягуванням процесу оформлення (12 % опитаних);
- 4) надання непридатної для цільового призначення земельної ділянки або виділення площі, меншої за встановлені норми (7 % респондентів);
- 5) високий рівень корупції серед працівників установ, недбале виконання своїх обов'язків, недосконалість документообігу та помилки в записах (2 %) тощо.
- 6) на фінальних етапах в 11 % опитаних ветеранів виникали проблеми з реєстрацією земельної ділянки в кадастрі, ще в 9 % – проблеми з погодженням проєкту землеустрою.

3. Проблема реалізації права на освіту через обмеження надання відпусток на навчання під час дії особливого періоду у сфері надання освітніх пілг, а також також недоопрацювання механізму кредитування, через що на практиці багато закладів вищої освіти не надають відповідних гарантій учасникам бойових дій, особливо приватні навчальні заклади.

4. У трудовій сфері за рахунок держави відшкодування збереженої заробітної плати мобілізованим військовим здійснювалося лише у 2014-2015 роках, а за інший період відшкодування покладено на роботодавця.

5. Проблемою професійної реінтеграції є відсутність системи переходу до цивільної зайнятості військовослужбовцям, не вистачає комплексу психологічних, освітніх та інформаційних заходів, які доречно запровадити ще до закінчення служби.

Отже, державна політика соціального захисту учасників бойових дій в Україні постійно вдосконалюється та розвивається, збільшується фінансування санаторно-курортного лікування, а на компенсацію за житло в зальному на 2022 рік планується більше 4 млрд грн, що є суттєвим у порівнянні з менше ніж 1 млрд грн, який було виділено в 2021 році. Однак таке зростання все одно не покриває всіх потреб, оскільки залишаються проблеми бюрократизованості та застаріlosti механізмів реалізації політики соціального захисту в цілому. Все це створює необхідність у впровадженні системи переходу до цивільної зайнятості та психологічної адаптації до життя без бойових дій.

РОЗДІЛ 2

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

2.1. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій та перспективи його запровадження в Україні

Дослідження зарубіжного досіду варто розпочати з США, так як система соціального захисту США, спрямована на учасників бойових дій, є однією з найбільш прогресивних. Система соціального захисту США надає такі гарантії: страхування життя й здоров'я учасників бойових дій і членів їхніх сімей, пенсійне забезпечення з урахуванням випадків втрати годувальника, особливі пільги у сфері оподаткування, медичне обслуговування, що складається з фізичної, психотерапевтичної реабілітації та відновлення працездатності, супровід державними органами у питаннях працевлаштування, встановлення мінімальних відсотків на іпотечне кредитування; наявність безвідсоткові позик на будівництво житла, отримання освіти незалежно від освітньо-кваліфікаційного рівня [6, 14].

Особливим напрямком є фінансування проведення науково-дослідних розроблень особливостей лікування та реабілітації учасників бойових дій. Основними органами державної влади, які здійснюють соціальний захист учасників бойових дій у США є Міністерство охорони здоров'я і соціального забезпечення, Міністерство оборони, Міністерство у справах ветеранів, Міністерство праці [6, 8, 14].

Модель соціального захисту США є схожою до системи заходів в Україні, але з різницею у фінансовому аспекті. Так, середній розмір грошової допомоги учасникам бойових дій у США становить від 600 до 5000 дол. США на місяць, а в Україні станом на 2020 рік сума грошової допомоги становить від 570 до 4120 грн на рік, що еквівалентно від 20 до 150 дол.

США. Варто зазначити, що реалізація соціальних гарантій у США та Україні відрізняється на місцевому рівні [6, 14].

У Канаді діє Міністерство у справах ветеранів, основними завданнями якого є: реалізація державних програм для ветеранів (призначення пенсій по інвалідності, надання консультацій у випадку відмови у призначенні пенсії); надання психологічної допомоги; надання фінансової підтримки; надання реабілітаційних послуг; запобігання бездомності; охорона здоров'я; інформування; поховання. При міністерстві діє управління омбудсмена у справах ветеранів та шість аналітичних центрів, створених для ведення окремого напрямку в системі соціального захисту ветеранів.

У Великій Британії виконавчим державним органом, що реалізує державну політику соціального захисту учасників бойових дій, є Міністерство оборони, а саме підрозділ ветеранів Великої Британії, основними функціями якого є підтримка та допомога ветеранам, надання пенсійного забезпечення і компенсацій. До складу підрозділу ветеранів Великої Британії входить Служба захисту ветеранів. Наданням соціального захисту ветеранам займаються також Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти та громадські організації [8, с. 66].

У скандинавській моделі (Данія, Норвегія та Швеція) державного регулювання у сфері соціального захисту учасників бойових дій, соціальні блага та гарантії на законодавчому рівні визначаються як особисті майнові права, які громадянин може отримати лише завдяки податкам на соціальне забезпечення працюючих, жодних інших дотацій чи преференцій на ці цілі не передбачено.

Особливістю політики соціального захисту скандинавської системи є те, що у складі кожного державного органу, пов'язаного соціальним захистом учасників бойових дій, входить представник ветеранів війни із правом дорадчого голосу.

У Південній Кореї більше п'ятдесяти років функціонує Міністерство у справах патріотів та ветеранів, яке забезпечує: підтримку і охорону здоров'я,

виплати соціальної допомоги і визнання національних заслуг осіб, які внесли великий вклад у боротьбу за незалежність [14, с. 136].

В Ізраїлі соціальний захист учасників бойових дій здійснює управління по роботі з колишніми військовими при Міністерстві оборони. Дане управління здійснює лікування, проведення професійної та функціональної реабілітації військовослужбовців, оформлення пільг, організації надання військовим та членам їхніх сімей суспільної й психологічної підтримки; забезпечує зв'язок між підрозділами сил оборони та постраждалими військовослужбовцями і членами їхніх сімей, родинами загиблих у ході бойових дій. В залежності від ступеня травми, каліцтва чи поранення військового індивідуально визначається рівень соціального забезпечення.

У Грузії питаннями реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій займається Державна служба у справах ветеранів Грузії. Державою забезпечується реалізація прав і пільг та виділяється з центрального та місцевого бюджетів необхідна кількість коштів для здійснення соціального захисту. Додаткові кошти для фінансування заходів щодо соціального захисту ветеранів в установленому порядку можливо отримати з будь-яких законних джерел без зміни бюджетних відносин [14, с. 142].

У Німеччині функції соціального та правового захисту військових виконують спеціальні відділи Міністерства оборони ФРН, Федеральним парламентом передбачена участь у формуванні політики соціального захисту військовослужбовців через спеціальні комісії.

Соціальний захист військовослужбовців здійснюють такі органи, як адміністративно-господарські управління гарнізонів і соціальна служба бундесверу. Соціальна служба виконує такі функції: допомога та консультаційна підтримка військовослужбовців, ветеранів, військових пенсіонерів і членів їх сімей у всіх соціальних питаннях; співпраця з асоціаціями й установами сімейного піклування, службою добробуту бундесверу та військовою пастирською опікою [8, с. 71].

У Хорватії ветеранам війни передбачені такі соціальні гарантії, як обов'язкове медичне страхування; допомога з інвалідності, психологічна підтримка, пенсійне забезпечення, отримання допомоги внаслідок втрати члена сім'ї, виділення допомоги на дітей, отримання частки в Хорватському фонді ветеранів війни та членів їх сімей. Основним виконавчим органом, що реалізує політику соціального захисту ветеранів, є Міністерство у справах ветеранів Республіки Хорватії [8, с. 80].

У Франції є Кодекс оборони Франції, де прописані правила правового регулювання питань соціального захисту учасників бойових дій. Як і в Україні, у Франції військовослужбовець повинен підтвердити свою участь у бойових діях та отримати картку (посвідчення) учасника бойових дій. Міністерство збройних сил Франції приділяє значну увагу адаптації військовослужбовців до цивільного життя. В сфері соціального захисту до основних напрямів можна віднести: охорону здоров'я, консультативну та правову допомогу, професійну адаптацію, пенсійне забезпечення, грошове забезпечення, забезпечення житлом та підтримка членів сім'ї військовослужбовців [8, с. 76].

Зважаючи на вище викладене та на особливості соціального захисту учасників бойових дій розвинутих країн світу, зазначених в Додатку Ж, можна зробити висновок про те, що міжнародні аспекти реалізації державної політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій мають ряд спільних рис, а саме: забезпечення медичного обслуговування, надання психологічної допомоги, надання реабілітаційних послуг, надання фінансової підтримки, інформування та консультаційна допомога, пенсійне забезпечення, надання ряду пільг учасникам бойових дій та їх сім'ям. В іноземних державах існує усталена практика фінансування за рахунок коштів державного бюджету заходів з підтримки ветеранів шляхом надання певних пільг та соціальних програм, а також підтримка ветеранів та членів їх сімей задля швидшої адаптації після завершення військової служби чи в період реабілітації.

На наш погляд, до України варто застосувати досвід Канади та запровадити аналітичні центри, які допомагатимуть скеровувати державну політику соціального захисту відповідно до потреб учасників бойових дій.

Також, високу ефективність реалізації політики соціального захисту показують США, Велика Британія та Франція. В Україні державна політика соціального захисту перебуває в процесі розвитку та вдосконалення, тому урахування досвіду цих країн надає можливість вибудувати нові та вдосконалити наявні механізми реалізації соціальних гарантій на практиці, враховувати потреби ветеранів та забезпечити ефективний процес реабілітації та адаптації до життя без бойових дій. У цьому аспекті варто спиратися на модель соціального захисту США, як на найбільш прогресивну.

2.2. Впровадження системи інформаційних сервісів «е-Ветеран» як крок до подолання проблем реалізації соціального захисту учасників бойових дій

Система інформаційних сервісів «е-Ветеран» – сучасна інформаційно-довідкова система, яка узагальнює інформацію щодо послуг з психологічної допомоги та санаторно-курортного лікування. Завдання системи інформаційних сервісів «е-Ветеран» полягає у збільшенні рівня поінформованості ветеранів щодо послуг, доступних для користування.

Дана система створюється за принципом «єдиного вікна», тобто в одному місці зосереджено всю необхідну інформацію, яка буде корисною для ветеранів [5].

Основною задачею системи є забезпечення автоматизації та інформаційного супроводу процесу надання відповідних послуг, ставши частиною зальної інформаційної системи Міністерства у справах ветеранів України (<https://sis.mva.gov.ua/about>) [13, 23].

Проблемним питанням отримання соціальних гарантій, пов'язаних санаторно-курортним лікуванням та психологічною реабілітацією, є бюрократизованість процесу. Щоб усунути дану проблему наразі

розроблено перший модуль «е-Ветеран», який є інформаційно-довідковою системою, де знаходиться інформація про надавачів послуг з психологічної реабілітації, санаторно-курортного лікування та органів соціального захисту населення [5].

Основними функціями системи на першій стадії реалізації є надання інформації про послуги з психологічної допомоги, санаторно-курортного лікування, інформаційної підтримки при роботі зі зверненнями (заявками) на надання цих послуг. В системі передбачено сортування, вибір та систематизація всієї необхідної інформації про послуги відповідно до кожного регіону та профілю лікування.

На другій стадії реалізації в системі інформаційних сервісів «е-Ветеран» постачальникам послуг психологічної реабілітації можна буде подавати заявки для включення їх до електронного реєстру надавачів психологічної реабілітації для ветеранів і членів їх сімей. Система забезпечуватиме збір та публікацію відгуків про заклади психологічної реабілітації, санаторно-курортного лікування та професійної адаптації.

Функціями інформаційних сервісів «е-Ветеран» на другій стадії реалізації також буде ряд таких процесів, як: надання інформаційної підтримки про органи соціального захисту населення, інформація щодо центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), інформація щодо Територіальних органів Міністерства у справах ветеранів України [41, 50].

Також, заплановано перевести систему «е-Ветеран» в мобільні додатки, що дозволить обрати заклад лікування чи психічної реабілітації на мапі в мобільному телефоні та у пару кліків замовити послугу без відвідування звкладу та бюрократичних черг.

Відтак скористатися Системою інформаційних сервісів «е-Ветеран» можна, зайшовши на сайт Міністерства у справах ветеранів України [23].

Додатково перевагою може бути запропоноване Законопроектом № 5694 від 23.06.2021 закріплення на рівні законодавства можливості для ветеранів використовувати посвідчення в електронній формі (Е-

посвідчення ветерана). Відповідно до законопроекту, Е-посвідчення ветерана може бути подано і застосовуватися в разі, коли законодавство передбачає подання і застосування копії посвідчення [25].

До позитивних сторін законопроекту відноситься надання ветеранам можливості використовувати Е-посвідчення ветерана незалежно від наявності паперового посвідчення або його копії, що дозволить мінімізувати ризик втрати/пошкодження посвідчень. Безкоштовний прїзд у транспортних засобах зможе бути забезпечений шляхом валідації QR-коду, вказаного в електронному посвідченні ветерана. Законопроект вносить правові підстави для автоматизованого обміну інформацією між Єдиним державним реєстром ветеранів війни і деякими інформаційними, довідковими системами, що може прискорити й полегшити взаємодію органів державної влади у ветеранській сфері [41, 48].

Впровадження Системи інформаційних сервісів «е-Ветеран» є значним кроком у збільшенні рівня поінформованості ветеранської спільноти щодо послуг, якими вони можуть користуватися. Можливість замовляти послуги через мобільний додаток спростить процес отримання пільг і соціальних гарантій, знизить бюрократичну тяганину та корупційні ризики.

Отже, необхідно розвивати цей напрямок надалі і доброю є ініціатива впровадження Е-посвідчення для ветеранів, але варто зауважити, що треба приділити особливої уваги до системи захисту персональних даних ветеранів, адже така інформація є особливо важливою для національної безпеки держави. Варто зазначити про необхідність достатнього фінансового забезпечення для впровадження дії даного сервісу та забезпечення безперебійного функціонування, проведення інформативно-консультативної роботи з працівниками органів та установ, що надають пільги ветеранам щодо дії Е-посвідчень для забезпечення ефективної реалізації соціального захисту та роботи з сервісом в цілому.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті проведеного дослідження було встановлено наступне:

1. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» чітко визначає, що до учасників бойових дій відносяться особи, що брали участь у виконанні бойових завдань на захист України у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань усіх видів і родів військ Збройних Сил України, у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час.

2. Державна політика соціального захисту учасників бойових дій реалізується шляхом надання таким особам пільг і соціальних гарантій, що передбачені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», який спрямований на захист учасників бойових дій шляхом. Цей Закон встановлює правовий статус учасників бойових дій; забезпечує належні умови для підтримки здоров'я, надання пільг, переваг і соціальних гарантій; формує в суспільстві шанобливого ставлення до них. Крім того, відповідні заходи передбачені Законами України «Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та іншими нормативно-правовими актами.

Міністерство соціальної політики України та Міністерства у справах ветеранів України є основними органами в системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни; осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності.

3. За результатами дослідження визначено, що гарантовані державою пільги, переваги і соціальні гарантії не забезпечують гідного рівня життя учасників бойових дій та здебільшого мають компенсаторне, а не мотивуюче

спрямування, актуальним питанням залишається надання психологічних, адаптаційних, реабілітаційних, медичних та інших послуг.

Застарілість законів, підзаконних нормативно-правових актів та загальної системи обслуговування ветеранів, недостатня регламентація деяких порядків, відсутність належного фінансування, надмірний бюрократизм системи обслуговування, високий рівень корупції не дають можливості реалізовувати передбачені державою пільги та соціальні гарантії в повному обсязі. Також, в Україні відсутня загальнодержавна система моніторингу за використанням пільг і за психологічною адаптацією учасників бойових дій в цілому. Недостатньо розвинута інфраструктура реабілітаційного та адаптаційного спрямування. Немає працюючого механізму переходу до цивільної зайнятості шляхом адаптації, не вистачає комплексу психологічних, освітніх та інформаційних заходів, які доречно запровадити ще до закінчення служби.

4. Для покращення реалізації соціальної політики захисту учасників бойових дій необхідно розробити критерії моніторингу становища ветеранів АТО/ООС, створити базу даних, яка дасть змогу аналізувати їх становище в цілому, за окремими групами і проблемами. Впровадження Системи інформаційних сервісів «е-Ветеран» є значним кроком у збільшенні рівня поінформованості ветеранської спільноти щодо послуг, якими вони можуть користуватися. Це значно спростить процедуру отримання пільг так, як дана система працюватиме за принципом єдиного вікна, та дасть змогу відслідковувати інформацію не лише в окремій області, а по всій Україні в питаннях, що стосуються соціального захисту учасників бойових дій. Впровадження електронного сервісу надасть змогу зменшити бюрократичну тяганину в отриманні пільг та зменшить корупційні ризики.

Отже, дослідивши реалізацію державної політики соціального захисту учасників бойових дій, встановлено, що дана сфера має ряд недоліків через фрагментарність нормативно-правових актів, які регулюють дану сферу, та недосконалість механізмів реалізації державної політики на практиці. Проте

сфера соціального захисту учасників бойових дій постійно удосконалюється та розвивається на різних рівнях від місцевого до загальнодержавного, запроваджується сучасна інформаційно-довідкова система «е-Ветеран», яка покращить доступ до інформації про послуги з психологічної допомоги та санаторно-курортного лікування, підвищить поінформованість учасників бойових дій в питаннях отримання пілг та соціальних гарантій, спростить процес отримання пілг та знизить бюрократизм в даній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаптація до цивільного життя ветеранів російсько-української війни
URL: <https://dismp.gov.ua/adaptatsiia-do-tsyvilnoho-zhyttia-veteraniv-rosijsko-ukrainskoi-vijny/> (дата звернення: 01.11.2021).
2. Богомолець В. О. Україні створено реєстр суїцидів серед ветеранів АТО після демобілізації. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/press-conference/449281.html> (дата звернення: 01.11.2021).
3. В Україні більше тисячі ветеранів АТО наклали на себе руки – Третяков.
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2447847-v-ukraini-bilse-tisaci-veteraniv-ato-naklali-na-sebe-ruki-deputat-bpp.html> (дата звернення: 01.11.2021).
4. Види адаптації. URL: https://pidruchniki.com/15410104/psihologiya/vidi_adaptatsiyi (дата звернення: 01.11.2021).
5. Володимир Левчук: система «е-Ветеран» працює за принципом «єдиного вікна» в якому є вся необхідна для ветеранів інформація URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/volodimir-levchuk-sistema-e-veteran-pracyuye-za-principom-yedinogo-vikna-v-yakomu-ye-vsya-neobhidna-dlya-veteraniv-informasiya> (дата звернення: 01.12.2021).
6. Воропай Л. А. Міжнародні аспекти формування соціального захисту учасників бойових дій. URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2020/2/39> (дата звернення: 10.12.2021).
7. ГО Юридична Сотня. Порушення прав і гарантій ветеранів війни та військових і рекомендації врегулювання проблемних аспектів URL: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Porushennya-prav-i-garantii---veteraniv-vii--ni-ta-vii--skovih-i-rekomendatsii---vregulyuvannya-problemnih-aspektiv.pdf> (дата звернення: 17.12.2021).
8. Гордієнко Є. П. Механізми реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні: дис.... док. філос. з публ. упр:

281. Харків, 2021. 343 с. URL: https://kbuara.kh.ua/wpcontent/themes/education/filesforpages/science/Disert_Hordienko.pdf (дата звернення: 03.12.2021).
9. Державний бюджет на 2022 рік для ветеранів URL: <https://legal100.org.ua/derzhavniy-byudzhet-na-2022-rik-dlya-veteraniv/> (дата звернення: 09.01.2022).
10. Деякі питання грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та поліцейських: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.2016 р. № 18. Дата оновлення: 26.08.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/18-2016-п> (дата звернення: 15.11.2021).
11. Деякі питання забезпечення житлом військовослужбовців та їх сімей: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.09. 2014 р. № 476. Дата оновлення: 23.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/476-2014-п> (дата звернення: 15.11.2021).
12. Дослідження потреб ветеранів України: Аналітичний звіт за 2019 р. ГО Юридична Сотня URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://legal100.org.ua/wpcontent/uploads/2019/09/Zvit_KantardlyaYUrSotni.pdf&ved=2ahUKEwjSgfa23sz0AhWqAxAIHXdA7gQFnoECAYQAAQ&usg=AOvVaw2UKju_1wqERpOoZ9byNRVU (дата звернення: 12.12.2021).
13. Етапи створення Міністерства у справах ветеранів України: ГО Юридична Сотня URL: <https://legal100.org.ua/diialnist/minveteraniv/> (дата звернення: 01.12.2021).
14. Кондратенко О.О. Державне регулювання соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їхніх сімей: дис. ... канд. держ. упр. наук: 25.00.02. Київ, 2019. 226 с. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/138/files/a30a12e0-400c-47eb-8e9b-cff03757840c> (дата звернення: 15.12.2021).
15. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 21.12.2021).

- 16.Кривошей В. М. Формування та реалізація державної політики у сфері соціально-психологічної адаптації учасників бойових дій: дис... канд. держ. упр.. наук: 25.00.02. Київ, 2020. 238 с. URL: https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/dis-Kryvoshey_compressed.pdf/ (дата звернення: 04.01.2022).
- 17.Кримінологічна характеристика злочинів, які вчинили учасники антитерорестичної операції. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/24_11_2015/2019/ZBD086D0A0NI_PD0A0E_2019_28E284961829stor__199-207.pdf (дата звернення: 09.12.2021).
- 18.Кучер В.А. Механізм соціального партнерства у сфері соціального захисту учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил: дис. канд. держ. упр.. наук: 25.00.02. Київ, 2019. URL: https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/dis_Kucher.pdf (дата звернення: 09.01.2022).
- 19.Надання статусу учасника бойових дій: ГО Юридична Сотня URL: <https://legal100.org.ua/attractions/nadannya-statusu-uchasnika-boyovih-diy/> (дата звернення: 01.12.2021).
- 20.Офіційні дані ООН щодо загиблих у війні на Донбасі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29792144.html> (дата звернення: 15.11.2021).
- 21.Оцінювальна місія ВООЗ та Міжнародним товариством фізичної та реабілітаційної медицини. Грудень 2015 р. URL: <http://utfrm.com.ua/resol/>
- 22.Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/> (дата звернення: 18.11.2021).
- 23.Офіційний сайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/ua> (дата звернення: 15.11.2021).
- 24.Положення про Громадську раду при Міністерстві у справах ветеранів України: наказ Міністерства у справах ветеранів війни, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України від 05.02.2020 № 20. URL: <https://mva.gov.ua/ua/konsultaciyi-z-gromadskistyu/dlyagromadskosti/gromadska-rada/gromadska-rada-pri->

ministerstvi-u-spravahveteraniv/polozhennya-pro-gromadsku-radu (дата звернення: 21.11.2021).

25. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення функціонування Єдиного державного реєстру ветеранів війни та запровадження електронного посвідчення ветерана: Проект Закону від 23.06.2021 р. № 5694 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72334 (дата звернення: 15.11.2021).

26. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1303. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-п> (дата звернення: 15.11.2021).

27. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7.07.2011 р. № 3613-VI. Дата оновлення: 01.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17> (дата звернення: 03.12.2021)

28. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003р. № 1058-IV. Дата оновлення: 01.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 03.12.2021).

29. Про затвердження Порядку забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей житловими приміщеннями: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 .08.2006 р. № 1081. Дата оновлення: 08.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1081-2006-п> (дата звернення: 15.11.2021).

30. Про затвердження Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками до санаторно-курортних закладів військовослужбовців, ветеранів війни, ветеранів військової служби, органів внутрішніх справ та деяких інших категорій осіб і членів їх сімей: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.2011 р. № 446. Дата оновлення: 16.05.2017.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2011-п> (дата звернення: 15.11.2021).

31. Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 413. Дата оновлення: 15.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2014-п> (дата звернення: 15.11.2021).

32. Про затвердження Порядку організації соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції, осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей загиблих (померлих) таких осіб Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 р. № 432. Дата оновлення: 12.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2017-п> (дата звернення: 15.11.2021).

33. Про затвердження Порядку проведення психологічної реабілітації постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) таких осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1057. Дата оновлення: 12.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2017-п> (дата звернення: 18.11.2021).

34. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР. Дата оновлення: 13.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-вр> (дата звернення: 03.12.2021).

35. Про невідкладні заходи щодо забезпечення додаткових соціальних гарантій окремим категоріям громадян: Указ Президента України від 29.10.2014 р. № 835/2014. Дата оновлення: 29.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835/2014> (дата звернення: 15.11.2021).
36. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 21.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 03.12.2021).
37. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.09.1991 р. № 1788-XII. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12> (дата звернення: 03.12.2021).
38. Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни: Закон України від 16.03.2004 р. № 1603-IV. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1603-15> (дата звернення: 29.11.2021).
39. Про Положення про Консультативну раду у справах ветеранів війни, сімей загиблих (померлих) захисників України: Указ Президента України від 14.07.2020 року № 273/2020. Дата оновлення: 14.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2020> (дата звернення: 03.12.2021).
40. Про попередній звіт Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань правового статусу ветеранів війни за шість місяців діяльності: Постанова Верховної Ради України від 03.06. 2020 р. № 659-IX. Дата оновлення: 30.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/659-IX> (дата звернення: 03.12.2021).
41. Про Систему інформаційних сервісів е-Ветеран. URL: <https://sis.mva.gov.ua/about> (дата звернення: 01.12.2021).
42. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12. 1991 р. № 2011-XII. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення: 29.11.2021).

43. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення: 15.11.2021).
44. Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань правового статусу ветеранів війни: Постанова Верховної Ради України від 02.10. 2019 р. № 137-IX. Дата оновлення: 19.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137-IX> (дата звернення: 03.12.2021).
45. Рівень довіри до суспільних інститутів та електоральні орієнтації громадян України. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichnidoslidzhennia/riven-doviry-do-suspilnykh-instytutiv-ta-elektoralni-orientatsiigromadian-ukrainy-2> (дата звернення: 03.11.2021).
46. Реформа підтримки ветеранів. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/bezpeka-ta-oborona/reforma-pidtrimkiveteraniv> (дата звернення: 12.01.2022).
47. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи: навч.-наук. вид. / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін. К. ; Львів, 2012. 368 с.
48. Розвиток електронних послуг. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/rozvitokelektronnih-poslug> (дата звернення: 06.01.2022).
49. Стан виконання бюджетних програм з питань соціального захисту учасників війни України проти російської агресії: ГО Юридична Сотня. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/budjetu-2018.pdf&ved=2ahUKEwi685e11eb0AhXCs4sKHUYIJBrgQFnoECAQQAQ&usg=AOvVaw1e3hR8Sz38PFBQjtKnZDdx> (дата звернення: 10.12.2021).
50. Як врятувати ветерана від суїциду. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30036757.html> (дата звернення: 10.12.2021).

51. Як на Київщині прагнуть допомогти ветеранам АТО не перейти межу.

URL: <https://mykyivregion.com.ua/analytics/proekti-federaciyi-uchasnikiv-ato>

(дата звернення: 01.11.2021).

52. Які видатки на ветеранські програми закладають до Держбюджету-2021

URL: <https://armyinform.com.ua/2020/09/29/yaki-vydatky-na-veteranski-programy-zakladayut-do-derzhbyudzhetu-2021/>

(дата звернення: 04.01.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

А.1. Аналіз використання коштів на заходи із соціальної та професійної адаптації на період з 2016 року по 2018 рік [22, 49]

2016 рік				2017 рік				2018 рік	Відхилення плану 2018 р. від факту 2017 р.	
План (млн грн)	Факт (млн грн)	(+;-)	%	План (млн грн)	Факт (млн грн)	(+;-)	%	План (млн грн)	(+;-)	%
27,5	23,5	-4,1	85,2	32,3	28,6	-3,7	88,5	27,5	-1,0	96,4

А.2. Дані використання коштів на заходи із психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції у період з 2016 року по 2018 рік [22, 49]

2016 рік (млн. грн)				2017 рік (млн. грн)				2018 рік (млн. грн)	Відхилення плану 2018р. від факту 2017 р.	
план	факт	(+;-)	%	план (зі змінами)	факт	(+;-)	%	план	(+;-)	%
45,3	36,4	-8,9	80,4	3,7	2,4	-1,3	64,9	21,9	19,5	912,5

А.3. Забезпечення учасників АТО психологічною реабілітацією у 2016-2017 роках [22, 49]

2016 рік				2017 рік			
план	факт	(+;-)	%	план	факт	(+;-)	%
5543,0	6872,0	1329,0	124,0	644,0	450,0	-194,0	69,9

А.4. Аналіз використання коштів на заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів, в тому числі на протезування за кордоном учасників АТО за 2017-2018 роки [22, 49]

	2017 рік (зі змінами) (млн грн)				2018 рік (млн грн)	відхилення від 2017 року (млн грн)	
	план	факт	(+;-)	%	план	(+;-)	%
Всього за програмою	1778,0	1776,0	-2,0	99,9	1 333,4	-442,6	75,1
в тому числі: протезування (ортезування) за кордоном учасників АТО	19,3	18,9	-0,4	97,7	43,0	24,1	227,7

Додаток Б

Результати виконання бюджетної програми містять інформацію про кількість ветеранів війни України проти російської агресії за 2016-2018 роки [22, 49]

Назва	2016 рік				2017 рік				2018 рік	Відхилення плану 2018 р. від факту 2017 р.	
	план	факт	(+;-)	%	план	факт	(+;-)	%		план	(+;-)
Санаторнокурорт не лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про	106,5	110,9	4,4	104,1	136,6	142,0	5,4	103,9	167,5	25,5	117,9
Забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб, які постраждали під час проведення антитерористичної операції та яким встановлено статус учасника бойових дій чи інваліда	22,1	21,1	-1,0	95,5	49,6	48,7	-0,9	98,2	51,3	2,6	105,3
Разом	128,6	132,0	3,4	102,6	186,2	190,7	4,5	102,4	218,8	28,1	114,7

Додаток В

Аналіз використання коштів на бюджетні програми соціального захисту ветеранів – учасників бойових дій за 2018-2020 роки (млн грн)

[8, с. 121; 22]

Бюджетна програма КПКВК	2018 рік				2019 рік				2020 рік	Відхиленн я плану 2020 р. від 2019 р.	
	план	факт	+/-	%	план	факт	+/-	%	план	+/-	%
2101080 Медичне лікування, реабілітація та санаторне забезпечення особового складу Збройних Сил України, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни											
2101020 Забезпечення діяльності Збройних Сил України, підготовка кадрів і військ, медичне забезпечення особового складу, ветеранів військової служби та членів їхніх сімей, ветеранів війни	2161,1	2161,1	0	100,0	58069,2	58125,9	56,7	100,0	62739,5	4613,6	108
2501150 Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та соціальна допомога особам, які мають особливі та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною	1303,1	1302,2	-0,9	99,9	1324,8	1323,9	-0,9	99,9	1382,5	58,6	104,4

Продовження додатка В

Бюджетна програма КПКВК	2018 рік				2019 рік				2020 рік	Відхиленн я плану 2020 р. від 2019 р.	
	план	факт	+/-	%	план	факт	+/-	%	план	+/-	%
2501470 Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань» та інвалідів	176,1	175,9	-0,2	99,8	206,8	197,7	-9,1	95,6	207,4	9,7	104,9
2505150/1501040 Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням»	109,0	107,2	-1,8	98,3	112,7	109,1	-3,6	96,8	246,4	137,3	225,8
2505030/1501030 Фінансова підтримка громадських організацій інвалідів та ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'яток та з увічнення Перемоги	8,7	5,6	-3,1	64,4	9,0	7,4	-1,6	82,2	8,6	1,2	116,2

Додаток Г

Особливості користування пільгами у розрізі міст, в яких проводилося опитування [12, с. 23; 22]

	Залом осіб	Київ	Харків	Дніпро	Одеса	Львів	Запоріжжя	Маріуполь	Кривий Ріг	Житомир	Біла Церква
осіб	1215	355	90	141	115	85	87	85	77	155	25
Безкоштовний проїзд у міському громадському транспорті	82	84	80	89	75	89	87	81	55	81	92
Пільги на житлово-комунальні послуги	81	73	83	94	83	82	90	85	69	82	80
Пільговий проїзд у міжміському транспорті	58	43	68	65	59	80	74	62	45	61	72
Виплати до 5 травня	58	51	73	86	71	53	59	42	13	61	84
Щорічне медичне обстеження та диспансеризація	49	51	59	50	25	65	57	52	31	44	72
Додаткова оплачувана відпустка 14 днів	25	21	32	39	7	28	47	14	16	30	20
Щорічна відпустка в зручний час	25	25	17	47	6	26	38	15	16	21	36
Отримання земельної ділянки	22	18	14	15	21	33	38	20	5	30	60
Першочергове безоплатне зубопротезування	16	13	10	18	20	28	18	14	3	17	24
Психологічна підтримка та реабілітація	14	18	23	16	3	11	7	16	12	16	12
Збереження місця роботи та середньої з/п на період зборів	12	8	26	16	5	9	22	14	13	12	12
Санаторнокурортне забезпечення дітей	11	12	8	10	7	13	20	12	6	14	20
Виплата з/п під час дії особливого періоду	10	5	24	11	3	6	20	13	9	12	12
Пріоритет в дер. забезпеченні житлом	9	12	6	4	2	12	9	18	0	10	28
Переважне право залишення на роботі при скороченні штату	7	7	13	9	3	5	6	11	5	5	12
Безкоштовне - встановлення квартирного тел..	5	6	0	4	7	7	3	4	0	8	20
Безповоротна фінансова допомога	5	4	3	11	3	7	1	0	6	9	0
Компенсація вартості навчання у ВНЗ	5	2	4	1	5	8	2	8	0	10	16

Додаток Д

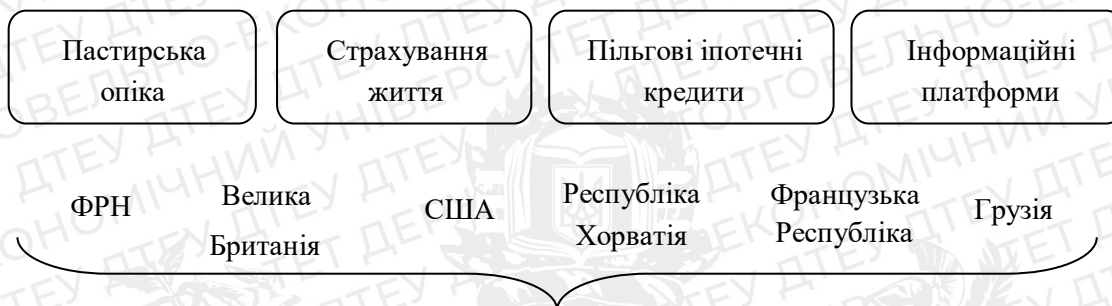
Дослідження потреб ветеранів України за 2019 рік [12, с. 22; 22].

	% тих, хто знає	% тих, хто користується	% задоволених	% тих, хто розглядає	% тих, кого не цікавить
Пільги на житлово-комунальні послуги	91	81	76	9	1
Безкоштовний проїзд у міському громадському транспорті	89	82	80	4	3
Пільговий проїзд у міжміському транспорті	82	58	78	13	2
Щорічне медичне обстеження та диспансеризація	78	49	70	21	2
Виплати до 5 травня	69	58	80	9	4
Отримання земельної ділянки	68	22	60	39	7
Першочергове безоплатне зубопротезування	60	16	68	30	5
Додаткова оплачувана відпустка 14 днів	56	25	89	19	12
Психологічна підтримка та реабілітація	56	14	78	13	13
Щорічна відпустка в зручний час	53	25	82	18	13
Пріоритет в державному забезпеченні житлом	51	9	61	40	6
Збереження місця роботи та середньої з/п на період зборів	47	12	83	12	14
Санаторно-курортне забезпечення дітей	46	11	71	26	11
Виплата з/п при підписанні контракту під час дії особливого періоду	41	10	77	12	12
Переважне право залишення на роботі при скороченні штату	40	7	82	15	13
Компенсація вартості навчання у ВНЗ	33	5	86	16	21
Допомога Центру зайнятості у відкритті власного бізнесу	29	2	65	16	22
Пільговий кредит на житло	29	1	50	25	19
Компенсація оренди житла	28	3	51	18	17
Безкоштовне встановлення квартирної телефонії	27	5	75	8	49
Державне фінансування громадських об'єднань ветеранів	25	4	60	17	13
Безповоротна фінансова допомога	24	5	56	32	7
Податкові пільги для ветеранського бізнесу	21	1	65	18	23
Пільгові кредити для ветеранського бізнесу	20	1	54	19	25
Забезпечення автомобілями	17	1	62	48	11

Додаток Ж

Особливості соціального захисту учасників бойових дій розвинутих країн світу (ФРН, Велика Британія, США, Французька Республіка, Республіка Хорватія, Республіка Грузія) [8, с. 60]

Особливості соціального захисту УБД країн світу

Спільні напрями соціального захисту УБД:

Пенсійне забезпечення

Охорона здоров'я

Пільгове забезпечення (включно членів сім'ї)

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

**«РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ»**

Студента 3 курсу, 11с групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Черниша
Олександра
Віталійовича

Науковий керівник
канд. екон. наук

(підпис керівника)

Ільїна
Анастасія
Олександрівна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

(підпис гаранта)

Головня Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (52 найменування), шести додатків. Основний зміст роботи викладено на 21 сторінці комп'ютерного тексту. Робота містить один рисунок, одну таблицю.

Метою роботи є вивчення порядку реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні та встановлення шляхів її вдосконалення.

Для досягнення поставленої у роботі мети необхідно виконати наступні завдання:

- встановити, що включає в себе поняття і зміст статусу учасника бойових дій та порядок отримання даного статусу;
- визначити, яким шляхом реалізується державна політика соціального захисту учасників бойових дій;
- дослідити проблеми, з якими зустрічаються учасники бойових дій при реалізації пільг гарантованих державою;
- встановити шляхи вирішення проблем реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій.

Об'єктом дослідження є процес реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій.

Методологічною основою дослідження є метод аналізу і синтезу, системно-аналітичний метод, метод соціального аналізу, класифікаційний, логічний, історичний, статистичний, порівняльно-правовий методи.

У першому розділі охарактеризовано державну політику соціального захисту учасників бойових дій. Розглянуто поняття, зміст та порядок отримання статусу учасника бойових дій. Проаналізовано ефективність державної політики соціального захисту учасників бойових дій та виокремлено основні проблеми її реалізації в Україні.

У другому розділі розглянуто шляхи вдосконалення реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій. Опрацьовано зарубіжний досвід соціального захисту учасників бойових дій. Визначено перспективи провадження електронних сервісів як одного із шляхів подолання проблем реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій.

Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, матеріали дослідження можуть використовуватися органами публічної влади, зокрема Міністерством соціальної політики України, Міністерством у справах ветеранів України та профільними структурними підрозділами місцевих адміністрацій, під час формування та реалізації державної політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій.

Анотація

У випускній кваліфікаційній роботі висвітлено поняття учасників бойових дій і розглянуто порядок надання пільг для учасників бойових дій, гарантованих державою.

Проаналізовано проблеми реалізації соціального захисту учасників бойових дій та розвиток механізмів для усунення недоліків. Викладено пропозиції щодо удосконалення системи моніторингу становища учасників бойових дій, в тому числі щодо збільшення обізнаності в гарантованих пільгах. Викладено пропозиції щодо удосконалення роботи Системи інформаційних сервісів.

Ключові слова: учасники бойових дій, соціальний захист, пільги, Система інформаційних сервісів, Міністерство соціальної політики України, Міністерство у справах ветеранів України, АТО, ООС.

Abstract

In the final qualifying work the concept of participants of hostilities is covered and the order of granting of privileges for the participants of military actions guaranteed by the state is considered.

The problems of realization of social protection of participants of military operations and development of mechanisms for elimination of shortcomings are analyzed. The proposals for improving the monitoring system of the situation of combatants, including the increase in awareness of guaranteed benefits, are set out. The proposals for improving the work of the Information Services System are presented.

Key words: participants in hostilities, social protection, benefits, Information Services System, Ministry of Social Policy of Ukraine, Ministry of Veterans Affairs of Ukraine, Anti-Terrorist Operation (ATO), Joint Forces Operation (JFO).

РЕЦЕНЗІЯ

на випускну кваліфікаційну роботу Черниша Олександра Віталійовича на тему: «Реалізація державної політики соціального захисту учасників бойових дій» виконаної на здобуття ОС «Бакалавр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» у Київському національному торговельно-економічному університеті

Випускна кваліфікаційна робота виконана на тему, яка є актуальною для сфери публічного управління, оскільки присвячена питанням вдосконалення реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій.

Виконана робота за змістом відповідає завданню в повному обсязі. Студент продемонстрував достатній рівень володіння теоретичними знаннями, що пов'язані з питаннями реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій та вміння застосовувати цей матеріал у процесі дослідження.

Робота розкриває сучасний стан реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій. В роботі проаналізовано поняття і зміст статусу учасника бойових дій та порядок отримання даного статусу, визначено яким шляхом реалізується державна політика соціального захисту учасників бойових дій, досліджено проблеми учасників бойових дій при реалізації пільг та запропоновано рекомендації для удосконалення реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій.

Якість оформлення випускної кваліфікаційної роботи можна вважати задовільною. Основні вимоги до оформлення матеріалу враховані. В цілому матеріал роботи викладено послідовно і логічно.

Випускна кваліфікаційна робота рекомендується до захисту і заслуговує на позитивну оцінку.

**В. о. директора департаменту
правового забезпечення
Міністерства освіти і
науки України, к.ю.н.**

Ігор ТРУБІН

ЮРИДИЧНА СЛУЖБА МОН

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Черниш Олександр Віталійович, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Реалізація державної політики соціального захисту учасників бойових дій» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«24» січня 2022 року

 (підпис)

Згода

Я, Черниш Олександр Віталійович, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: “Реалізація державної політики соціального захисту учасників бойових дій” несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«24» січня 2022 року

Підпис

(Черниш О.В.)

Прізвище, ініціали